

ERIC-EMMANUEL
SCHMITT

Visătoarea din Ostende

Traducere din franceză
de LILIANA DONOSE SAMUELSSON

HUMANITAS
fiction

Cuprins

Visătoarea din Ostende	5
Crima perfectă	91
Vindecarea	131
Lecturile proaste	179
Femeia cu buchetul de flori	223

Cred că n-am mai cunoscut pe cineva care să se dezvăluie în realitate o cu totul altă persoană decât în aparență ca Emma Van A.

Când ne-am întâlnit prima oară, avea înfățișarea unei femei fragile, discrete, fără relief, fără darul conversației și de o banalitate destinată uitării. Dar într-o bună zi realitatea ei lăuntrică mi-a devenit perceptibilă, și atunci am înțeles că voi rămâne permanent obsedat de această ființă misterioasă, autoritară, sclipitoare, paradoxală, ineputabilă – prins pentru totdeauna în mrejele ei.

Unele femei sunt niște capcane în care cazi și de unde uneori nu mai vrei să ieși. Emma Van A. mă ține legat în capcana ei.

Totul a început într-un martie sfios și rece, la Ostende. Visasem dintotdeauna la Ostende.

De câte ori mă aflu într-o călătorie, denumirea locurilor îmi atrage atenția înainte de locurile însele. Cuvintele, așezate mai sus decât clopotnițele, semnalizează de la distanță, sunt vizibile de la mii de kilometri, și transmit sunete ce declanșează imagini.

Ostende...

Consoanele și vocalele desenează un plan, ridică ziduri, dau contur unei atmosfere. Dacă un târgușor poartă

numele unui sfânt, imaginația mea îl construiește în jurul unei biserici; când numele evocă pădurea – Boisfort – sau câmpurile – Champigny –, verdeța îi invadează imediat străduțele; dacă indică un material – Pierrefonds –, răzuiesc în minte tencuiala caselor ca să scot la lumină piatra; sau dacă locul pomenește de un miracol – Dieulefit – văd o cetate care domină câmpia din vârful unui munte semeț. Când mă apropiu de un oraș, mai întâi am întâlnire cu un cuvânt.

Visasem dintotdeauna la Ostende.

M-aș fi putut mulțumi să visez fără să merg neapărat acolo dacă n-aș fi fost împins de o ruptură sentimentală. Trebuia să plec! Să ies din Parisul prea impregnat de amintirile unei iubiri destrămate. Repede, să schimb aerul, clima...

Nordul mi s-a părut o soluție acceptabilă, întrucât nu fusesem niciodată împreună prin locurile acelea. Am desfăcut o hartă și am fost vrăjit pe loc de șapte litere înscrise pe albastrul Mării Nordului: Ostende. Nu numai că mă simțeam fermecat de sonoritatea acestor litere, dar mi-am și amintit de o prietenă, care știa un loc unde aș fi putut sta. S-au dat câteva telefoane, lucrurile s-au aranjat, camerele la pensiune au fost rezervate, bagajele au fost îngrămadite în mașină și am pornit la drum spre Ostende, de parcă acolo mă aștepta pe mine destinul.

Fiindcă începea cu un O al surprizei, urmat de îndulcitorul s, cuvântul îmi pregătea încântarea unei plaje nesfârșite de nisip fin... Fiindcă auzeam *tendre* și nu *tende*, pictam străzile în pasteluri, sub un cer albastru, pașnic. Fiindcă rădăcinile lingvistice îmi sugerau o cetate *privind spre vest*, îmi imaginam grupuri de case cu fața la mare, îmbujorate de un etern apus de soare.

Ajungând acolo noaptea, n-am prea știut ce să cred. Dacă în anumite privințe realitatea orașului corespundea cu imaginea din visul meu, ea îmi impunea totodată și unele dezmințiri violente: cu toate că Ostende se afla la capătul lumii, în Flandra, așezat între valurile mării și valurile câmpurilor, cu toate că avea o plajă enormă și un dig nostalgic, orașul dădea în același timp pe față cât de mult își urâtiseră belgienii litoralul sub pretextul de a-l face accesibil unui număr cât mai mare de oameni. Șiruri de blocuri imense mai înalte decât pacheboturile, oferind locuințe fără pic de gust și lipsite de orice stil, totul conform principiilor rentabilității imobiliare. Vedeam în ele un haos urban sugerând aviditatea antreprenorilor dornici să pună mâna pe banii clasei de mijloc în perioada concediilor.

Din fericire, casa unde închiriasem eu un etaj era o supraviețuitoare a secolului XIX, o vilă de pe vremea lui Leopold II, regele-constructor. La vremea ei o casă obișnuită, devenise acum ceva excepțional. Plantată în mijlocul imobilelor recente, care reprezentau gradul zero al invenției geometrice, fiind niște simple paralelipiede împărțite în etaje, la rândul lor decupate în apartamente cu ferestre oribile și geamuri din sticlă fumurie, toate simetrice – de o raționalitate care-ți face greață de raționalitate –, vila asta era mărturia solitară a unei voințe arhitecturale; era frumoasă, căci își variase dimensiunea și ritmul deschiderilor: propunea când un balcon, când o terasă, mai încolo o seră, riscase o combinație de ferestre înalte, scunde și medii, și chiar de ferestre pe colț, iar apoi se amuzase, ca o femeie care-și aplică o aluniță pe frunte, arborând un ochi-de-bou sub acoperișul de gresie.

În prag apăru o femeie de vreo cincizeci de ani cu părul roșu și fața brăzdată de vinișoare.

— Ce vrei?

— Aici locuiește doamna Emma Van A.?

— Corect, mormăi femeia cu un accent flamand rustic, care-i sporea înfățișarea sinistră.

— Am închiriat la dumneavoastră etajul întâi pentru două săptămâni. Presupun că prietena mea din Bruxelles v-a anunțat.

— Da, sigur! Aici e! Stai s-o anunț pe mătușa mea. Intră, te rog, hai intră.

Măinile ei aspre îmi smulseră valizele și le așezară în hol. Apoi mă împinse cu amabilitate bruscă spre salon, unde am văzut în dreptul ferestrei silueta unei femei firave într-un scaun cu roțile, întoarsă cu fața spre întunericul de cerneală al mării, pe care-l sorbea cerul.

— Tanti Emma, ți-a venit locatarul.

Emma Van A. se întoarce și mă străpunsese cu privirea.

În timp ce alții s-ar fi ostenit cât de cât să pară amabili și să-mi ureze bun venit, ea mă analiza cu gravitate. Foarte palidă, cu pielea mai curând uzată de ani decât ridată, cu părul jumătate alb, jumătate negru, amestecat într-un ansamblu, care nu era gri, ci dungat, Emma Van A. își sprijinea chipul lung pe un gât subțire. Era vârsta? Era o atitudine? Capul și-l ținea aplecat într-o parte, cu urechea aproape de umărul stâng și bărbia ridicată spre dreapta, lăsând impresia că, datorită acestui mod de percepție oblică, te și examina în timp ce te asculta.

Trebuia să rup tăcerea.

— Bună ziua, doamnă, sunt încântat că voi locui la dumneavoastră.

— Sunteți scriitor?

Mi-era acum limpede motivul examinării; se întreba dacă aveam un fizic apt creării de romane.

— Da.

Scoase un suspin, parcă ușurată. Era clar că ocupația mea de autor fusese hotărâtoare ca să-mi deschidă ușa.

În spatele meu, nepoata pricepu că intrusul luase examenul de intrare și exclamă cu voce de trombon:

— Bine, atunci mă duc să termin de aranjat camerele. O să fie gata în cinci minute.

În timp ce nepoata se îndepărta, Emma Van A. o privi cu ochi recunoscători, ca pe un câine fidel, dar prostănac.

— Vă rog s-o scuzați, dar nepoata mea nu știe să se adreseze cuiva cu „dumneavoastră“. Știți, în neerlandeză nu se folosește decât tutuitul.

— Păcat că vă privați de plăcerea de a trece de la „tu“ la „dumneavoastră“.

— Plăcerea cea mai mare ar fi să folosim o limbă în care nu există decât „dumneavoastră“, nu?

Care să fi fost rostul acestei replici? Îi era teamă să nu devin prea familiar? Stăteam tot în picioare, puțin jenat.

Mă rugă să stau jos.

— E ciudat. Îmi duc viața printre cărți, dar n-am întâlnit niciodată un scriitor.

O singură privire în jur adeverea ce auzisem: erau mii de volume pe rafturile care acoperau nu numai pereții salonului, ci pătrundeau puțin și în sufragerie. Ca să văd mai bine, își urni scaunul cu roțile, alunecă printre mobile tăcută ca o umbră și aprinse lumina plâpândă a câtorva lămpi.

Cu toate că nu savurez nimic mai mult decât compania hârtiei tipărite, biblioteca asta îmi dădea, fără să înțeleg de ce, o stare ciudată. Volumele aveau eleganță, erau legate meticulos în piele sau în pânză, titlurile și numele autorilor erau poansonate cu litere de aur; cărțile

aveau diferite mărimi, erau așezate fără ordine sau simetrie excesivă, conform unui ritm care dovedea un gust constant. Și totuși... Ne-am obișnuit atât de mult cu aspectul edițiilor originale încât o colecție legată ne derutează? Iar eu sufeream din cauză că nu recunoșteam copertele mele favorite? Încercam să-mi formulez stânjeneala.

— Iertați-mă, romanele dumneavoastră nu le-am citit, îmi spuse, înșelându-se asupra expresiei mele descumpănite.

— Nu vă scuzați. Nimeni nu poate ști tot. Și oricum, nu m-aștept să fiu citit de oamenii pe care-i frecventez.

Asta o calmă: nu se mai jucă nervoasă cu brățara de coral prinsă de încheietura subțire și zâmbi către pereții îmbrăcați în cărți.

— Cu toate astea, eu îmi dedic timpul cititului. Și recititului. Mai ales. Recitesc foarte mult. Capodoperele se dezvăluie abia la a treia sau la a patra lectură, nu?

— Cum reperați o capodoperă?

— Nu sar peste aceleași pasaje.

Apucă un volum legat în piele grenă, pe care-l întredeschise cu emoție.

— *Odiseea*, de pildă. O deschid la orice pagină și o degust. Dumneavoastră vă place Homer?

— Dar... bineînțeles.

Am văzut că i se întunecă privirea și am ghicit că răspunsul meu i se părea superficial, chiar arogant. Așadar, am încercat să formulez un punct de vedere ceva mai amplu.

— M-am identificat adesea cu Ulise, fiindcă dovedește că e mai mult șiret decât inteligent, că se întoarce acasă fără să se grăbească, că o venerază pe Penelopa, dar n-o disprețuiește pe nici una dintre femeile atrăgătoare care-i

ies în cale în timpul călătoriei. La urma urmei, Ulise e atât de puțin virtuos încât îl simt aproape. Îl găsesc modern.

— E ciudat să credeți că imoralitatea e ceva contemporan, și naiv... Tinerii fiecărei generații au impresia că ei sunt inventatorii viciului: câtă infatuare! Ce gen de cărți scrieți dumneavoastră?

— De-ale mele. Nu pot fi clasificate.

— Foarte bine, conchise pe un ton de profesoară, confirmând că eram pus la un examen.

— Îmi permiteți să vă ofer una?

— A... ați adus cu dumneavoastră?

— Nu. Însă sunt sigur că în librăriile din Ostende...

— A, da, librăriile...

Pronunțase cuvântul ăsta ca și cum tocmai i se amintea de ceva care existase de mult, acum uitat.

— Știți, biblioteca asta a aparținut tatălui meu, care preda literatura. Trăiesc din copilărie înconjurată de volumele acestea, fără să trebuiască să sporesc colecția. Mai sunt atâtea scrieri pe care încă n-am apucat să le parcurg! Uitați, chiar în spatele dumneavoastră, George Sand, Dickens... mi-au mai rămas de citit câteva din volumele lor. Victor Hugo, de asemenea.

— Asta îl caracterizează pe Victor Hugo, faptul că-ți rămâne mereu o pagină pe care n-ai citit-o.

— Exact. Mă simt în siguranță trăind așa, păzită, încadrată de asemenea uriași! Din cauza asta, aici nu sunt... noutăți.

După un moment de ezitare, pronunță cuvântul „noutăți” cu precauție și regret, articulându-l din vârful buzelor de parc-ar fi fost o vocabulă cel puțin vulgară, dacă nu chiar obscenă. Ascultând-o, îmi dădeam seama

că era într-adevăr un termen comercial, potrivit într-un articol de modă, dar cu totul impropriu pentru definirea unei opere literare; și mai descopeream că, în ochii ei, eu nu eram decât un autor de noutăți, un fel de furnizor.

— Romanele lui Daudet sau ale lui Maupassant n-au fost și ele noutăți atunci când au apărut? am întrebat-o.

— Timpul le-a hotărât locul, îmi răspunse ea, ca și cum spusesem o obrăznicie.

Mi-ar fi plăcut să-i sugerez că de data asta naivă era ea, dar bunul-simț nu mă îndreptăța să-mi contrazic gazda, așa că m-am mulțumit să găsesc motivul care-mi dăduse acea senzație neplăcută; biblioteca ei nu respira, înțepenise ca muzeu cu patruzeci-cincizeci de ani în urmă și n-avea șanse să evolueze cât timp proprietara refuza să-i injecteze o cât de mică picătură de sânge proaspăt.

— Scuzați-mi indiscreția, dar sunteți singur?

— Sunt aici ca să-mi revin în urma unei despărțiri.

— Vai, îmi pare rău... tare rău... vă rănesc amintindu-vă... vai, scuzați-mă.

Căldura cu care-mi vorbea, teama, nervozitatea neașteptată îi subliniau sinceritatea; își reproșa cu adevărat că mă făcuse să-mi cufund capul într-o găleată cu amintiri urâte. Îmi spuse bâlbâit, cu privirea rătăcită:

— Ostende e locul perfect pentru necazuri în dragoste...

— Nu-i așa? Credeți c-o să mă vindec?

Mă privi fix, încruntată.

— Să vă vindecați? Vă așteptați să vă vindecați?

— Să mă cicatrizez, da.

— Și credeți c-o să reușiți?

— Da, cred că da.